

УДК 330.16

Булавинець Вікторія Михайлівна,
Тернопільський національний
економічний університет

Україна і сталий розвиток: реалії та перспективи

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується докорінною зміною уявлень про рушійні сили та співвідношення різних чинників розвитку, про роль і місце людини в цивілізаційному процесі.

Характерною ознакою минулого століття було нестримне прагнення людства до забезпечення економічного і технологічного прогресу. Акцент робився в основному на зростання валового внутрішнього продукту. Вважалося, що це автоматично призведе до добробуту та загального підвищення рівня життя людей. Однак, за такого підходу, почала руйнуватися сама природна основа існування та внутрішнього світу людини. Суспільство такого типу фактично жило за рахунок майбутніх поколінь. І, як наслідок, на межі тисячоліть світ зіштовхнувся з глобальними екологічними проблемами, з розбалансуванням економічних та соціальних чинників розвитку.

Зазначені обставини змусили міжнародну спільноту започаткувати новий підхід до подолання глобальних проблем. Загальною стратегією для поступального розвитку людства стала концепція сталого розвитку, основні принципи якої були проголошені на Всесвітній конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку(1992р.) і, яка по своїй суті є продовженням концепції ноосфери, розробленої академіком В.Вернадським ще на початку ХХ століття.

Нова концепція гармонійно поєднала три головні складові сталого розвитку суспільства: природоохоронну, економічну та соціальну. В її основу покладено принцип узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку таким чином, щоб від покоління до покоління не зменшувалися якість і безпека життя людини, не погіршувався стан довкілля й відбувався соціальний прогрес, який визнає потреби кожної людини. [1]

Найбільш узагальнено, з позицій економістів, сталий розвиток визначається як створення соціально-орієнтованої економіки, що спирається на раціональне використання природних ресурсів та охорону навколишнього середовища і не загрожує добробуту прийдешніх поколінь.

Ідеї концепції сталого розвитку покладені в основу визначення стратегій розвитку більшості країн. Вони мали б стати надзвичайно актуальними і для України та її регіонів. Однак, незважаючи на те, що зазначені проблеми

досліджувалися багатьма вітчизняними науковцями і було розроблено декілька варіантів національної Концепції сталого розвитку, де зазначалося, що сталий розвиток це „процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і вимогами людей усіх поколінь,” проте й до нині не сформовані єдині підходи щодо формулювання ідеї та можливостей реалізації даної концепції в умовах української дійсності [2,3].

На нашу думку, реалізація ідей сталого розвитку в Україні має базуватися на органічному поєднанні загальнодержавного та регіонального розвитку, адже у реаліях ХХІ століття регіональний розвиток починає суттєво впливати та визначати темпи національного розвитку. Однак, у жодному із численних нормативно-правових актів, що стосуються соціально-економічного розвитку України та її регіонів, не зазначено, що концепція сталості є державним пріоритетом.

Оскільки для України сьогодні найбільш ефективною та привабливою є ідея об'єднаної Європи, де динамічна економіка і технологічний поступ вдало гармонуються з підвищенням стандартів життя і захистом прав людини та екологічною безпекою, то доцільно було б при визначенні стратегії подальшого розвитку скористатися рекомендаціями Комітету міністрів Ради Європи — членам співтовариства. У даному документі[4] сформульовано основоположні принципи сталого просторового розвитку:

- забезпечення територіальної єдності шляхом більш збалансованого соціального і економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності;

- створення збалансованих умов транспортного доступу;
- примноження культурної спадщини як фактора розвитку;
- скорочення шкоди, що завдається навколишньому середовищу;
- заохочення високоякісного туризму тощо.

Вважаємо, що якщо взяти до уваги зазначені принципи, врахувати місцеву специфіку України та її геополітичне положення і здійснити глибокий фаховий аналіз зв'язку суспільного прогресу з особливостями використання національного природно-ресурсного потенціалу, то можна створити ефективну модель сталого розвитку українського суспільства. Але для цього, в першу чергу необхідно сформувати в суспільстві новий світогляд, основою якого стане гармонізація взаємодії людини з навколишнім середовищем.

Література:

1. Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку // Дзеркало тижня / людина. – 2006. - 20-26 травня. - №19(598) .
2. Дейнеко Л., Хлобистов Є. Сталість соціально-економічного розвитку за умов суспільних трансформацій // Регіональна економіка. - 2005. - №4.- С.25
3. Тищенко О. Методологічні основи формування та реалізації сучасної стратегії регіонального розвитку України // Формування ринкових відносин в Україні.- 2006.- №12(67). – С.124
4. Основополагающие Принципы Устойчивого Пространственного Развития Европейского Континента. – Йоханнесбург: СЕМАТ.- 2002. – 25с.